

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 *

DEVELOPMENT OF TRAINING CURRICULUM TO ENHANCE 21ST CENTURY
COMPETENCIES FOR IN-SERVICE CAREGIVERS

อาทิตยา อินยง

Atitaya Inyong

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

Faculty of Education, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand

Corresponding author E-mail: atitaya.i@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 2) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 และ 3) เพื่อประเมินประสิทธิผลหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาความต้องการจำเป็น คือ ผู้ดูแลเด็ก จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 220 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม คือ ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 30 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง และผ่านเกณฑ์คัดเข้า ทำการเก็บข้อมูล 2 ครั้ง คือ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วยการใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และทดสอบด้วยสถิติที่ ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3 สมรรถนะ คือ สมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะด้านทักษะ และสมรรถนะด้านคุณลักษณะ โดยพบว่า ค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด คือ ความรู้ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มีค่า PNI modified เท่ากับ 0.115 2) ผลการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า มี 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของหลักสูตรฝึกอบรม 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม 3) หน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 5 หน่วย 4) ระยะเวลาของการฝึกอบรม 5) กิจกรรมที่ใช้ในหลักสูตรฝึกอบรม 6) สื่อที่ใช้ในหลักสูตรฝึกอบรม 7) การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม และ 8) แผนการฝึกอบรมแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และ 3) ประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้กลุ่มทดลองมีสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผู้ดูแลเด็ก, สมรรถนะของผู้ดูแลเด็ก, หลักสูตรฝึกอบรม, การศึกษาปฐมวัย, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The objective of this research were 1) Conduct a needs assessment for child caregivers, 2) Develop a training curriculum, and 3) Evaluate the effectiveness of the developed training curriculum to enhance the 21st century competencies of child caregivers. The sample group for the needs assessment consisted of 220 child caregivers in Chiang Mai Province, selected through multi-stage sampling. The sample group for evaluating the curriculum's effectiveness comprised 30 child caregivers who volunteered and met the inclusion criterion. Data were collected 2 times, before and after the experiment, and were analyzed by means, standard deviation, t-test, and Modified Priority Needs Index (PNI Modified). The research findings were as follows: 1) The competency of child caregivers in the 21st century consisting of 3 competencies: knowledge, skills and attribute. The highest need was with PNI Modified value of .115. 2) The training curriculum consisted of 8 elements: 1) Principles 2) Training curriculum objectives 3) Five learning units 4) Training duration 5) Activities used in training curriculum 6) Media used in training curriculum 7) Evaluation of training curriculum, and 8) Training plans for each learning unit. 3) The effectiveness of training curriculum results in the experimental group acquiring in higher 21st century competencies after experiment with a statistical significance of .05 level.

Keywords: In-Service Caregivers, Competencies for In-Service Caregivers, Training Curriculum, Early Childhood Education, Twenty-First Century

บทนำ

ประเทศไทยกำลังเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงของฐานประชากรหลักของชาติ อัตราการเกิดลดน้อยลง และอายุขัยเฉลี่ยของประชากรเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนมากที่สุด แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข พ.ศ. 2560 - 2579 จึงให้ความสำคัญของประชากรกลุ่มเด็กโดยมุ่งพัฒนา และสร้างเสริมศักยภาพกลุ่มสตรีตั้งครรภ์ รวมถึง เด็กปฐมวัย โดยมีเป้าหมายให้เด็กปฐมวัย อายุ 0 - 5 ปี มีพัฒนาการสมวัย เพื่อเป็นรากฐาน และเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต (เพ็ญรัตน์ โค้วไพโรจน์ และคณะ, 2567) จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในศตวรรษที่ 21 ระบบการเรียนการสอนจึงต้องเพิ่มทักษะของคนที่จะต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงระดับอุดมศึกษา และตลอดชีวิต (วิจารณ์ พานิช, 2555) สอดคล้องกับ นวพร ชลารักษ์ กล่าวถึง ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนต้องฝึกการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) โดยมีครูเป็น “โค้ช” ที่คอยออกแบบการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลได้ ประการสำคัญ คือ ครูในศตวรรษที่ 21 จะต้องไม่ตั้งตนเป็น “ผู้รู้” แต่ต้องแสวงหาความรู้ไปพร้อม ๆ กันกับผู้เรียนในขณะเดียวกันครูซึ่งนอกจากจะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะสอดแทรกหรือบูรณาการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 เพื่อจะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุขในชีวิตประจำวัน (นวพร ชลารักษ์, 2558)

ในประเทศไทย การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นวาระสำคัญระดับชาติ โดยรัฐบาลได้พัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของเด็กปฐมวัย ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 และได้มีการตรากฎหมายอีกหลายฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และแผนการปฏิรูปประเทศ มีการกำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในแผนระดับหนึ่ง (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580) แผนระดับสอง (แม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ ฉบับที่ 12) และแผนระดับสาม (ร่างแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2561 - 2564) ซึ่ง 4 กระทรวงหลัก ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุขได้รับมอบหมายให้เป็นผู้แปลงนโยบายสู่การปฏิบัติเพื่อติดตามและส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่องทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจว่า เด็กปฐมวัยทุกคนจะได้รับการดูแลให้เข้าถึงระบบบริการต่าง ๆ ทั้งด้านสุขภาพ ด้านการศึกษาและด้านความปลอดภัยอย่างเท่าเทียมกัน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2566) นพรัตน์ โพธิ์ศรีทอง กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สำคัญที่สุดคือ ครูผู้สอนปฐมวัย เพราะครูจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากครูของเด็กมาก ผู้ดูแลเด็กจึงถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นยุคทองของการเจริญเติบโตของเด็ก เนื่องจากเด็กในวัยนี้หากได้รับการปูพื้นฐานได้อย่างถูกต้องก็จะส่งผลให้เด็กมีความฉลาดในแง่มุมต่าง ๆ ได้อย่างครบครัน โดยยึดหลักอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา หน้าที่หลักของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นกิจกรรมที่มีการบูรณาการและให้มีความหลากหลาย เพื่อให้เด็กได้แสดงออก กล้าคิด กล้าตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง (นพรัตน์ โพธิ์ศรีทอง, 2550) ดังนั้น พิมพันธ์ เดชakupต์ และพรทิพย์ แฉ่งขัน กล่าวถึง บทบาทหน้าที่สำคัญของความเป็นผู้ดูแลเด็กที่บ่งบอกถึงระดับความสามารถ คือ สมรรถนะ ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยยุคใหม่จึงไม่ใช่แค่ผู้เลี้ยงดูแต่ต้องเป็นครูพันธุ์ใหม่ที่เน้นสมรรถนะ เพื่อเตรียมการด้านต่างๆ ให้พร้อมและพัฒนาอยู่เสมอ แนวทางการปฏิบัติงานที่กล่าวถึงจึงต้องอาศัยความสามารถหรือสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักดันให้ผู้ดูแลเด็กสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดี เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ โดยการพัฒนาสมรรถนะนั้นจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนปฐมวัยได้เป็นอย่างดี การพัฒนาสมรรถนะของครู จึงจำเป็นอย่างยิ่งในโลกปัจจุบันที่กระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ (พิมพันธ์ เดชakupต์ และพรทิพย์ แฉ่งขัน, 2551) ดังนั้น ครูปฐมวัยจึงต้องมีสมรรถนะที่ครอบคลุมครบทุกด้าน ซึ่ง พิระวัตร จันทกุล ได้กำหนดองค์ประกอบของสมรรถนะไว้ 3 ด้าน คือ 1) ความรู้ (Knowledge: K) หมายถึง สิ่งที่เป็นสาระเกี่ยวกับวิธีการใช้งานการจัดการเรียนรู้และการจัดการความรู้ 2) ทักษะ (Skill: S) หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานที่ปรากฏเป็นพฤติกรรมของครู 3) คุณลักษณะ (Attributes: A) หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกผ่านทางพฤติกรรมการใช้ การเห็นคุณค่าและการเห็นประโยชน์ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบก็จะมีตัวบ่งชี้ที่แตกต่างกันออกไป (พิระวัตร จันทกุล, 2559)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถในการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคทักษะแห่งอนาคตที่ครูควรพัฒนาทักษะหรือคุณลักษณะที่รองรับและเข้าถึงการสร้างนวัตกรรมและการจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ ในอันที่จะพัฒนาผู้เรียนที่เป็นเยาวชนในยุคใหม่ได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะ

สำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความต้องการจำเป็นไปพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีระเบียบวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นในการสร้างเสริมสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างแบบประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 ดำเนินการโดยนำผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ประกอบฯ ที่ได้จากข้อ 1 มาสร้างแบบสอบถามการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและการวัดผล 2 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบและข้อคำถามเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence, IOC) โดยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องที่รับได้ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป (กัลยา วานิชย์บัญชา และฐิตา วานิชย์บัญชา, 2558) ผลการตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ทุกรายการ โดยผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 220 คน โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นของสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ระดับของสภาพที่เป็นอยู่จริง และระดับสภาพที่ควรจะเป็น ด้วยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการคำนวณเรียงลำดับความ ต้องการจำเป็นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สูตร Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI_{modified}) (สุวิมล ร่องวานิช, 2548)

ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1 การพัฒนาหลักสูตร โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 2) แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3) แนวคิด

สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 4) การดำเนินการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5) คุณสมบัติ บทบาทและหน้าที่ของผู้ดูแลเด็ก และ 6) ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy Theory) รวมถึงการนำผลการการศึกษาความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในระยะที่ 1 เป็นข้อมูลร่วมกับการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสมเพื่อกำหนดองค์ประกอบของร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 โดยการดำเนินการจัดทำร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 พร้อมดำเนินการจัดทำเอกสารประกอบการฝึกอบรม

2.2 การตรวจสอบหลักสูตร โดยนำหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น จากแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1992) และกำหนดเกณฑ์มาตรฐานว่าต้องมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.0 ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.15 และตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม โดยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence, IOC) ที่รับได้ตั้งแต่ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป (กัลยา วานิชย์บัญชา และจิตา วานิชย์บัญชา, 2558) ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับเท่ากับ 1.00

ระยะที่ 3 การหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม

การวิจัยในระยะนี้เป็นการศึกษาวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) เป็นการทดลองแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อน - หลัง (One Group Pretest-posttest Design) มีการวัดผลการทดลอง 2 ครั้ง คือ ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง (ยุทธ ไทยวรรณ, 2559) โดยใช้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติทดสอบ t-test แบบ Dependent Samples ที่ระดับนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .05 โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ดูแลเด็กปฐมวัย จำนวน 30 คน ได้มาจากอาสาสมัคร 1 จังหวัด ซึ่งเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยกลุ่มตัวอย่างร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจและลงนามในเอกสารยินยอม และสามารถเข้าร่วมการอบรมได้ครบตลอดหลักสูตรการอบรม หรือไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของการอบรม มีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ทดสอบก่อนทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21

3.2 จัดการฝึกอบรมในหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21

3.3 ทดสอบหลังจากฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะผู้ดูแลเด็ก มีรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบประเมิน ตัวอย่างวิจัยจำนวน 220 คน พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 95.45 มีอายุ 31 - 40 ปี มากที่สุด จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 39.09 รองลงมา อายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 60.45 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 5 - 10 ปี จำนวน

68 คน คิดเป็นร้อยละ 30.90 รองลงมา มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 29.55 ตำแหน่งงาน เป็นครูผู้สอนมากที่สุด จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 40.45 รองลงมา คือ ครูผู้เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 34.55 อยู่ในสังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มากที่สุด จำนวน 123 คน คิดเป็น ร้อยละ 55.91

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และความต้องการจำเป็นในการพัฒนา (PNI) ของสภาพ ปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21

ด้าน	รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
		$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล		
ความรู้	ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	4.00	0.59	มาก	4.46	0.65	มาก	.115	1
	ด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัย	4.12	0.53	มาก	4.49	0.55	มาก	.089	5
	ด้านการจัดประสบการณ์และ	4.14	0.55	มาก	4.49	0.98	มาก	.084	6
	การบูรณาการเรียนรู้								
	ในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย	4.08	0.61	มาก	4.45	0.54	มาก	.096	2
	ด้านการวิเคราะห์ผู้เรียน	4.01	0.65	มาก	4.41	0.58	มาก	.093	3
	เป็นรายบุคคลและการวิจัย								
	ด้านสุขภาพอนามัย ความปลอดภัย	4.22	0.60	มาก	4.57	1.04	มากที่สุด	.082	7
ทักษะ	และสุขภาพจิตเด็กปฐมวัย								
	ด้านการประกันคุณภาพ	4.03	0.71	มาก	4.40	0.61	มาก	.091	4
	การบริหารและการจัดการชั้นเรียน	4.19	0.59	มาก	4.49	0.56	มาก	.076	10
	การจัดสภาพแวดล้อม	4.25	0.60	มาก	4.52	0.57	มากที่สุด	.062	11
	การสร้างความร่วมมือกับชุมชน	4.08	0.71	มาก	4.40	0.67	มาก	.078	9
คุณลักษณะ	การพัฒนาตนเอง	4.28	0.58	มาก	4.56	0.54	มากที่สุด	.065	10
	คุณธรรม จริยธรรม และ	4.50	0.52	มาก	4.67	0.48	มากที่สุด	.037	14
	จรรยาบรรณวิชาชีพ								
	การสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์เชิง	4.52	0.49	มาก	4.67	0.46	มากที่สุด	.033	13
	บวก (จิตสำนึกความเป็นครูปฐมวัย)			ที่สุด					
	การมุ่งผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงาน	4.36	0.50	มาก	4.61	0.50	มากที่สุด	.057	12

จากตารางที่ 1 พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นต้องการจำเป็นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ดูแล เด็กในศตวรรษที่ 21 และจัดลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า สมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 ด้านความรู้ ของผู้ดูแลเด็ก มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับทักษะและคุณลักษณะ โดยความรู้ ของผู้ดูแลเด็กด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มีความต้องการในการเสริมสร้างลำดับแรก (PNI modified = .115) รองลงมา คือ ความรู้ด้านการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและการวิจัย และด้านสุขภาพอนามัย ความปลอดภัย และสุขภาพจิตเด็กปฐมวัย ตามลำดับ (PNI modified = .093, .082 ตามลำดับ) ส่วนด้านคุณลักษณะการมี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการจัดเรียงลำดับของการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะ สำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21

ที่	รายการ	PNI _{modified}	อันดับ
1	ความรู้ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	.115	1
2	ความรู้ในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย	.096	2
3	ความรู้ด้านการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและการวิจัย	.093	3
4	ความรู้ด้านการประกันคุณภาพ	.091	4
5	ความรู้ด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัย	.089	5
6	ความรู้ด้านการจัดประสบการณ์และการบูรณาการเรียนรู้	.084	6

จากตารางที่ 2 พบว่า สมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 ความรู้ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มีค่าความต้องการจำเป็นเท่ากับ .115 ซึ่งสูงเป็นลำดับที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุดและมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ผู้ดูแลเด็กจะต้องได้รับการพัฒนา คือ ความรู้ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21

2.1 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 มี 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของหลักสูตรฝึกอบรม 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม 3) หน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 5 หน่วย 4) ระยะเวลาของการฝึกอบรม 5) กิจกรรมที่ใช้ในหลักสูตรฝึกอบรม 6) สื่อที่ใช้ในหลักสูตรฝึกอบรม 7) การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม และ 8) แผนการฝึกอบรมแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 ตามความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็ก ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมได้มาจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม แนวคิดสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 การดำเนินการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คุณสมบัติ บทบาทและหน้าที่ของผู้ดูแลเด็ก และทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy Theory) หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นหลักสูตรที่มีกระบวนการที่มีความหลากหลาย เพื่อสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กได้พัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่รองรับการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ให้แก่เด็กปฐมวัย และพัฒนาผู้เรียนที่เป็นเยาวชนยุคใหม่ได้อย่างยั่งยืน

เนื้อหาและโครงสร้าง

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย: สู่การพัฒนาการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย อย่างเป็นระบบ	การประกันคุณภาพ ทางการศึกษา ในระดับปฐมวัย	การจัดประสบการณ์ และการบูรณาการเรียนรู้: กระบวนการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีคุณภาพ และมีความสุข	การประเมินพัฒนาการ เด็กปฐมวัย ให้เรียนรู้ อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็น รายบุคคลและการวิจัย: นวัตกรรมจากครูสู่เด็ก
ระยะเวลาฝึกอบรม: 16 ชั่วโมง (ภาคทฤษฎี 12 ชั่วโมง ภาคปฏิบัติ 4 ชั่วโมง)				

ภาพที่ 1 เนื้อหาและโครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม

1. เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กมีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างมีคุณภาพและมีความสุข
2. เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กมีทักษะในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ การพัฒนาตนเอง และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพกับผู้อื่น
3. เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กมีคุณลักษณะที่มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามที่วางไว้อย่างมีคุณภาพ และใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาเด็ก และพัฒนางานต่าง ๆ และการใช้นวัตกรรมเข้ามาพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 3 โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม

หน่วยการเรียนรู้ที่	เนื้อหา	จำนวนชั่วโมง	
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1	หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย: สู่การพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเป็นระบบ	2.5	1
2	การประกันคุณภาพทางการศึกษาในระดับปฐมวัย - ความรู้เบื้องต้นการประกันคุณภาพทางการศึกษาในระดับปฐมวัย - การประกันคุณภาพการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับการศึกษาปฐมวัย	3.5	2
3	การจัดประสบการณ์และการบูรณาการเรียนรู้: กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เชิงรุกอย่างมีคุณภาพและมีความสุข	1.5	0.5
4	การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ให้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	1.5	0.5
5	การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและการวิจัย: นวัตกรรมจากครูสู่เด็ก	2	1
รวม		12	4

2.2 ผลประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม นำหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาคุณภาพของหลักสูตร 2 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น จากแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับกำหนดเกณฑ์แปลความหมาย ดังนี้ (ประคอง กรรณสูตร, 2538)

4.50 - 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง เหมาะสมมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง เหมาะสมน้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

และกำหนดเกณฑ์มาตรฐานว่าต้องมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.0 จึงจะถือว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

ผลการตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.61 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีรายละเอียดผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD	ระดับความเหมาะสม
1	หลักการของหลักสูตรฝึกอบรม	4.67	0.49	มากที่สุด
2	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม	4.53	0.52	มากที่สุด
3	หน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรฝึกอบรม			
3.1	หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย: สู่การพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเป็นระบบ	4.80	0.45	มากที่สุด
3.2	การประกันคุณภาพทางการศึกษาในระดับปฐมวัย	4.40	0.55	มาก
3.3	การจัดประสบการณ์และการบูรณาการเรียนรู้: กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีคุณภาพและมีความสุข	4.60	0.55	มากที่สุด
3.4	การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ให้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	4.80	0.45	มากที่สุด
3.5	การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและการวิจัย: นวัตกรรมจากครูสู่เด็ก	4.40	0.55	มาก
4	ระยะเวลาของการฝึกอบรม	4.50	0.53	มากที่สุด
5	กิจกรรมที่ใช้ในหลักสูตรฝึกอบรม	4.60	0.55	มากที่สุด
6	สื่อที่ใช้ในหลักสูตรฝึกอบรม	4.60	0.55	มากที่สุด
7	การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม	4.80	0.45	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.61	0.15	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 อยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.15 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

2.2.2 ตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น จากแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดยศึกษาหารายละเอียดขององค์ประกอบหลักสูตร แล้วกำหนดประเด็นสำคัญที่จะประเมิน จากนั้นเขียนคำถามให้ครอบคลุมประเด็นเหล่านั้น จัดทำเป็นแบบประเมินฉบับสมบูรณ์ แล้วนำหลักสูตรฝึกอบรมไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) ของหลักสูตรฝึกอบรม โดยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (Rovinelli & Hambleton, 1977) ผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00

3. ผลการประเมินประสิทธิผลหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้กับผู้ดูแลเด็ก จำนวน 30 คน เพื่อประสิทธิผลหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 ดังตาราง 4

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมฯ

ผลคะแนนสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21	n	$\bar{x}$	SD	t	p
ก่อนการฝึกอบรม	30	27.80	7.32	19.686	.000
หลังการฝึกอบรม	30	28.80	3.10		

*p<.05

จากตารางที่ 5 พบว่า สมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 หลังจากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 สูงกว่าก่อนการทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงถือได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพและยอมรับได้

3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผู้ดูแลเด็กมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21

N = 26

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{x}$	SD	การแปลผล
ด้านวิธีการอบรม			
1. เนื้อหาในการฝึกอบรมตรงตามวัตถุประสงค์	4.96	0.20	มากที่สุด
2. ระยะเวลาในการฝึกอบรม	4.62	0.85	มากที่สุด
3. รูปแบบ กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน	4.92	0.27	มากที่สุด
4. คุณภาพของเอกสารประกอบการฝึกอบรม	4.92	0.27	มากที่สุด
5. หลักสูตรเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของท่าน	4.92	0.27	มากที่สุด
6. ท่านสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับจากโครงการนี้ไปใช้การปฏิบัติงาน	4.88	0.33	มากที่สุด
ด้านวิทยากรผู้อบรม			
หน่วยที่ 1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย: สู่การพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเป็นระบบ	4.85	0.46	มากที่สุด
หน่วยที่ 2 การจัดประสบการณ์และการบูรณาการเรียนรู้: กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีคุณภาพและมีความสุข	4.87	0.37	มากที่สุด
หน่วยที่ 3 การประกันคุณภาพทางการศึกษาในระดับปฐมวัย	4.83	0.42	มากที่สุด
หน่วยที่ 4 การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ให้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	4.84	0.39	มากที่สุด
หน่วยที่ 5 การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและการวิจัย: นวัตกรรมจากครูสู่เด็ก	4.84	0.43	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.86	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า ความพึงพอใจของผู้ดูแลเด็กที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.86 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 ด้านที่ผู้ดูแลเด็กพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาในการฝึกอบรมตรงตามวัตถุประสงค์ ($\bar{x}$ = 4.96)

อภิปรายผล

1. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 พบว่า ความรู้ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมีความต้องการจำเป็นเท่ากับ .115 ซึ่งสูงเป็นลำดับที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุดและมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ผู้ดูแลเด็กจะต้องได้รับการพัฒนา คือ ความรู้ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เนื่องด้วยมีการขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2568 จึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน ซึ่งต้องมีความรู้ความเข้าใจแนวคิด หลักการ เป้าหมายการจัดการเรียนรู้รวมถึงการวัดและประเมินการเรียนรู้ตามแนวคิดการออกแบบหลักสูตร ดังนั้น ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจ โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น มีความหลากหลาย สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 และสามารถนำสู่การปฏิบัติในห้องเรียนได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันที่ผู้ดูแลเด็กจำเป็นต้องมีความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อสามารถนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก และตอบสนองต่อความต้องการของสังคมยุคใหม่ที่เน้นสมรรถนะ (Competency-based Approach) สอดคล้องกับ UNESCO ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ว่าจะต้องอยู่บนฐานความเข้าใจลึกซึ้งของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก และวิธีจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัย ทั้งยังต้องเชื่อมโยงกับบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ผู้ดูแลเด็กจึงไม่ใช่เพียงผู้ส่งต่อกิจกรรม แต่เป็นผู้มีบทบาทในการใช้หลักสูตร และออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตเด็กอย่างแท้จริง (UNESCO, 2018) สอดคล้องกับ Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) ที่รายงาน ว่า ความรู้ด้านหลักสูตร (Curriculum Knowledge) เป็นหนึ่งในสมรรถนะหลักของบุคลากรปฐมวัยทั่วโลก ซึ่งต้องเข้าใจเป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการ (Developmentally Appropriate Practices) และวิธีประเมินผลการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง (Formative Assessment) โดยเฉพาะศตวรรษที่ 21 ซึ่งเด็กต้องพัฒนา soft skills และความสามารถด้าน STEM ไปพร้อมกัน (OECD, 2019) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีย์ลักษณ์ รักษาเคน และ ทศนีย์ นาคุนทรง ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ สมรรถนะด้านความรู้-ความเข้าใจ รองลงมา คือ สมรรถนะด้านคุณลักษณะและสมรรถนะด้านทักษะ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากสมรรถนะด้านความรู้-ความเข้าใจ โดยเฉพาะประเด็นย่อยด้านการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและการวิจัยในกิจกรรม การวิเคราะห์และประเมินพัฒนาการเด็กที่ส่งเสริมเด็กปฐมวัยได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ มีความสำคัญสำหรับครูปฐมวัย และแนวทางพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น มีแนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง 6 ประเด็นย่อย 23 กิจกรรมโดยมีสมรรถนะด้านความรู้-ความเข้าใจ มี 3 ประเด็นพัฒนา 12 กิจกรรม สมรรถนะด้านคุณลักษณะมี 2 ประเด็นพัฒนา 7 กิจกรรม และแนวทางที่ 3 สมรรถนะด้านทักษะมี 4 กิจกรรมพัฒนา ทั้งนี้แสดงให้เห็นสมรรถนะด้านความรู้-ความเข้าใจ เป็นสมรรถนะที่จำเป็นเร่งด่วนที่ครูปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น จะต้องได้รับการพัฒนา (สุรีย์ลักษณ์ รักษาเคน และทศนีย์ นาคุนทรง, 2567)

2. ผลการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 มี 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของหลักสูตรฝึกอบรม 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม 3) หน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 5 หน่วย 4) ระยะเวลาของการฝึกอบรม 5) กิจกรรมที่ใช้ในหลักสูตรฝึกอบรม 6) สื่อที่ใช้ในหลักสูตรฝึกอบรม 7) การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม และ 8) แผนการฝึกอบรมแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ ผลประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบของ Taba, H. ที่กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรนั้นเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่งในการทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ตามที่ตั้งไว้เพราะหลักสูตรจะทำหน้าที่กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และช่วยให้ผู้สอนพัฒนาหลักสูตรได้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ความต้องการ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การคัดเลือกเนื้อหาสาระ 4) การจัดระบบเนื้อหาสาระ 5) การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7) การประเมินผล (Taba, H., 1962) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัสรี สะอิดี ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยประยุกต์ใช้การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ร่วมกับการสอนแบบเสริมศักยภาพ ซึ่งได้สังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและความเป็นมา 2) วัตถุประสงค์ 3) หน่วยการเรียนรู้ 4) ระยะเวลา 5) กิจกรรมการเรียนรู้ 6) สื่อที่ใช้ 7) การประเมินผล และ 8) แผนการฝึกอบรม (อัสรี สะอิดี, 2561)

3. ประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้กลุ่มทดลองมีสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 หลังจากการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรที่ทำให้ผู้ดูแลเด็กมีสมรรถนะหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม เกิดจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ดูแลเด็กในการพัฒนาตนเองทำให้นำไปสู่การออกแบบหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะผู้ดูแลเด็กที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และการสร้างและพัฒนาหลักสูตรวิธีการสอนใหม่ มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี เทคนิคการสอนที่มีมาตรฐานเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้กับผู้ดูแลเด็กที่แตกต่างกันอย่างหลากหลายและอีกเหตุผลอาจมาจากสภาพแวดล้อมที่ดีซึ่งช่วยส่งเสริมในการจัดกิจกรรมในการฝึกอบรมไม่ว่าจะเป็นด้านสถานที่ สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ รวมถึงศักยภาพและความสามารถในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมของวิทยากรผู้ให้ความรู้ที่มีประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ที่ช่วยทำให้ผู้ดูแลเด็กมีสมรรถนะสำหรับการเป็นผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ในอนาคต สอดคล้องกับการวิจัยของ อัสรี สะอิดี พบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้กลุ่มทดลองมีสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ด้านการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัล ในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะปฏิบัติหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (อัสรี สะอิดี, 2561) สอดคล้องกับ สมชาติ กิจยรรยง และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง กล่าวถึงองค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุดที่ว่า ภาวะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรม ผู้มีความพร้อมและมีแรงจูงใจในการเข้ารับการฝึกอบรมจะเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้ไม่มีความพร้อมและไม่มีความแรงจูงใจ และปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับแรงจูงใจคือ ความคาดหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่จะได้รับจากการเข้าฝึกอบรมว่าจะนำไปสู่การทำงานที่ดีขึ้น ดังที่กล่าวถึงการออกแบบหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะผู้ดูแลเด็กว่าการกำหนดเรื่องในการฝึกอบรมจำเป็นจะต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็ก (สมชาติ กิจยรรยง และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง, 2550)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดส่งผลให้เป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพและการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 จึงสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้ดูแลเด็กได้ ผู้สนใจสามารถนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย ซึ่งหน่วยงานทางการศึกษา ทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอบรมดูแลและจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยควรให้ความสำคัญและสนับสนุนส่งเสริมให้มีการพัฒนาผู้ดูแลเด็กปฐมวัยที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืน นอกจากนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ ดังนี้ 1) ก่อนการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ในการฝึกอบรมให้กับผู้ดูแลเด็ก ควรมีการศึกษาบริบทพื้นฐานของผู้เข้าร่วม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็ก และวิทยาการควรศึกษาและทำความเข้าใจถึงหลักการวัตถุประสงค์ ขอบเขตของหลักสูตร และเนื้อหาสาระของการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรมทุกครั้ง 2) วิทยากรในการฝึกอบรม จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์ และความชำนาญในการดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรม เพราะจะต้องเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาสาระ ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ รวมถึงกระตุ้นให้ผู้ดูแลเด็ก เกิดการเรียนรู้ตามขอบเขตหรือประเด็นต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรฝึกอบรม สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อติดตามผลการพัฒนาสมรรถนะของผู้ดูแลเด็กในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้จริงที่จะส่งผลต่อความสำเร็จและความยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุนวิจัยจากทุนพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี 2566 ด้วยการสนับสนุนนี้ทำให้ผู้วิจัยได้รับโอกาสที่ดีในการพัฒนาทางวิชาชีพ สุดท้ายขอขอบคุณผู้เข้าร่วมวิจัยที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มที่ และขอขอบคุณผู้ให้การช่วยเหลือทุกท่านซึ่งไม่อาจกล่าวนามได้หมดในที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2566). ข้อเสนอแนะนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2568 จาก https://www.eef.or.th/wp-content/uploads/2023/01/Booklet_EEF_Policybrief_Final_100621-1.pdf
- กัลยา วานิชย์บัญชา และฐิตา วานิชย์บัญชา. (2558). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สามลดา.
- นพรัตน์ โพธิ์ศรีทอง. (2550). รูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองกระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต,
- นพพร ชลารักษ์. (2558). บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 9(1), 64-71.

- พิมพ์พันธ์ เดชาคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน. (2551). รายงานการวิจัย สมรรถนะครูและแนวทางพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- พีระวัตร จันทกุล. (2559). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 19(3), 225-237
- เพ็ญรัชต์ ไคว้ไพโรจน์ และคณะ. (2567). การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย 0 - 5 ปี ผ่านกิจกรรมการเล่น: การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์. วารสารเกื้อการุณย์, 31(2), 431-442.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2559). การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สมชาติ กิจยรรยง และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2550). เทคนิคการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สุรีย์ลักษณ์ รักษาเคน และทัศนีย์ นาคคุณทรง. (2567). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 14(2), 107-120.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2548). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัสรี สะฮิตี. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยประยุกต์ใช้อำนาจความสะดวกในการเรียนรู้ร่วมกับการสอนแบบเสริมศักยภาพ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Likert, R. (1992). New pattern of management. New York: Wiley & Son.
- OECD. (2019). Providing Quality Early Childhood Education and Care: Results from the Starting Strong Survey 2018. Paris: OECD Publishing.
- Taba, H. (1962). Curriculum Development: Theory and Practice. New York: Harcourt, Brace and World.
- UNESCO. (2018). A Guide for Ensuring Inclusion and Equity in Education. Paris: UNESCO.